

MEDOBČINSKA SPLOŠNA KNJIŽNICA ŽALEC

Tina Štrajher

**ODDELEK ZA OTROKE IN MLADINO V OBČINSKI KNJIŽNICI
ŽALEC: OBLIKOVANJE PROSTORA IN STORITEV
PO MERI UPORABNIKOV**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Žalec, 2022

Ključna dokumentacijska informacija

Ime in PRIIMEK: Tina ŠTRAJHER

Naslov pisne naloge: Oddelek za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec: oblikovanje prostora in storitev po meri uporabnikov

Kraj: Žalec

Leto: 2022

Št. strani: 27 Št. slik: 9

Št. prilog: 1 Št. strani prilog: 4 Št. referenc: 35

Strokovno usposabljanje za bibliotekarski izpit je potekalo v Medobčinski splošni knjižnici Žalec.

Mentorica v času strokovnega usposabljanja: Karmen Kreže, Medobčinska splošna knjižnica Žalec

UDK: 027.02:747+024-053.2/.6(497.431Žalec)(043)

Ključne besede: splošne knjižnice, knjižnične storitve, uporabniki, oddelki, otroci, mladina, notranja oprema

Izveček: splošne knjižnice za uresničevanje svojega poslanstva, da lahko izpolnjujejo potrebe vseh uporabnikov, potrebujejo med drugimi oddelki tudi primerno opremljen oddelek za otroke in mladino ter kakovosten in raznolik nabor storitev in dejavnosti za malčke, otroke, mladostnike in njihove starše, skrbnike, stare starše ... Občinski knjižnici Žalec, ki je osrednja enota Medobčinske splošne knjižnice Žalec, se obeta selitev v nove prostore, prav tako nove zaposlitve, zato menimo, da je pravi čas, da ovrednotimo obstoječi oddelek in začnemo načrtovati novega. Tako smo v knjižnici izvedli dvodelno pilotno raziskavo. Uporabili smo anketni vprašalnik, k reševanju smo povabili naše uporabnike in od njih želeli izvedeti, kako so zadovoljni s prostorom, storitvami in dejavnostmi oddelka. V drugem delu raziskave smo obstoječe stanje prostora in opreme na oddelku primerjali z izbranimi smernicami s tega področja, ugotavljali smo, ali se na oddelku upoštevajo priporočila iz smernic. Rezultati ankete so pokazali, da so sodelujoči uporabniki v glavnem zadovoljni s prostorom in opremo oddelka za otroke in mladino Občinske knjižnice Žalec, vendar se je tudi prek analize prostora potrdilo, da je oddelek premajhen, prenatrpan, manjkajo različni koticiki za uporabnike, npr. pravljurna soba. Anketiranim uporabnikom so storitve in dejavnosti všeč, nekatere potrebujejo več promocije, želijo si srečanj z otroškimi in mladinskimi literarnimi ustvarjalci. S pomočjo raziskave, analize stanja in pregleda dobrih praks drugih knjižnic bomo lahko oblikovali zanimiv, vabljen in kakovosten oddelek za otroke in mladino. Menimo, da moramo v prostor vnesti barve, oblike, oblazinjeno pohištvo, koticke za uporabnike, pravljurna in igralna soba, obdržati stare in ponuditi nove storitve oz. dejavnosti ter jih uporabnikom ustrezno promovirati.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	1
2 ODDELEK ZA OTROKE IN MLADINO V SPLOŠNI KNJIŽNICI	3
2.1 DEJAVNOSTI ODDELKA ZA OTROKE IN MLADINO	3
2.2 DEJAVNOSTI ODDELKA ZA OTROKE IN MLADINO V OBČINSKI KNJIŽNICI ŽALEC	6
2.3 PROSTOR ODDELKA ZA OTROKE IN MLADINO V SPLOŠNI KNJIŽNICI	7
2.4 PROSTOR ODDELKA ZA OTROKE IN MLADINO V OBČINSKI KNJIŽNICI ŽALEC	10
3 RAZISKAVA	12
3.1 PROSTOR IN OPREMA ODDELKA ZA OTROKE IN MLADINO V OBČINSKI KNJIŽNICI ŽALEC	13
3.2 STORITVE IN DEJAVNOSTI ODDELKA ZA OTROKE IN MLADINO V OBČINSKI KNJIŽNICI ŽALEC	14
3.3 PRIMERJAVA OBOSTOJEČEGA PROSTORSKEGA STANJA ODDELKA ZA OTROKE IN MLADINO S STROKOVNIMI SMERNICAMI	16
4 RAZPRAVA Z ZAKLJUČKI	19
5 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA	25
PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK	I

KAZALO SLIK

Slika 1: Igralni koticiki v knjižnicah A, B in C (Hassinger-Das idr., 2020)	9
Slika 2: Knjižne omare v obliki hišic v Knjižnici Brežice (Kalan in Južnič, 2015)	10
Slika 3: Tloris pritličja Občinske knjižnice Žalec	11
Slika 4: Strokovno gradivo, izpostavljene novosti na oddelku za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec	11
Slika 5: Zabojujnik in police z gradivom na oddelku za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec	12
Slika 6: Seznanjenost uporabnikov s storitvami in dejavnostmi Občinske knjižnice Žalec	14
Slika 7: Kje so anketiranci izvedeli za storitve oz. dejavnosti	14
Slika 8: Mnenje anketirancev o novih storitvah in dejavnostih	15
Slika 9: Bobek – predlog podobe lika za oddelke za otroke in mladino Medobčinske splošne knjižnice Žalec	22

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici Karmen Kreže za vso pomoč, napotke, nasvete in strokovne usmeritve pri usposabljanju in pisanju naloge. Zahvaljujem se celotnemu kolektivu Medobčinske splošne knjižnice Žalec za podporo, prijaznost in strpnost v času usposabljanja. Za konec se zahvaljujem še vsem uporabnikom, ki so si vzeli čas in sodelovali v anketi.

1 UVOD

»Poslanstvo mladinske knjižnice je služiti kot informacijsko, učno in kulturno središče, ki pridobiva in zagotavlja dostop do informacij, programov in storitev, ki so prilagojene različnim starostim in sposobnostim ter so podane v jezikih, ki so relevantni za otroke, njihove družine in skrbnike znotraj večkulturne skupnosti.« (IFLA smernice za knjižnične storitve za otroke, stare med 0 in 18 let, 2018, str. 6) Za uresničevanje tega poslanstva knjižnica potrebuje dober prostor za oddelek za otroke in mladino ter kakovostne storitve za otroke in mladino. Občinski knjižnici Žalec, ki je enota Medobčinske splošne knjižnice Žalec, se obeta selitev v nove prostore (Strateški načrt Medobčinske splošne knjižnice Žalec za obdobje od 2022 do 2027, 2022), kar je priložnost in izziv, da na novo oblikujemo in načrtujemo prostor za oddelek za otroke in mladino ter razvijemo zanimive storitve in dejavnosti za to uporabniško skupino. Ker želimo strokovno podprte ideje, smo upoštevali izbrane knjižnične vloge, ki jih določajo Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (2018). Predstavili smo obstoječe stanje, kako so uporabniki zadovoljni s tem, kar knjižnica trenutno ponuja otrokom in mladini, ter poskušali izvedeti, česa si naši uporabniki želijo za naprej.

Zanimalo nas je zadovoljstvo uporabnikov z oddelkom za otroke in mladino in s storitvami, ki jih knjižnica že zdaj ponuja, ter ustreznost prostora oddelka za otroke in mladino glede na strokovne smernice s področja. V ta namen smo izvedli dvodelno raziskavo, ki je temeljila na štirih raziskovalnih vprašanjih:

1. Kako so uporabniki zadovoljni s prostorom in opremo na oddelku za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec?
2. Kako so uporabniki zadovoljni s storitvami in dejavnostmi, ki se izvajajo na oddelku za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec?
3. Kakšen oddelek za otroke in mladino ter katere dejavnosti na oddelku za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec si uporabniki želijo?
4. Kako se prostorska ureditev oddelka za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec sklada z izbranimi strokovnimi standardi in priporočili?

Iz raziskovalnih vprašanj smo izpeljali hipoteze, ki jih bomo z rezultati raziskave potrdili oz. ovrgli:

Hipoteza 1: Uporabniki so zadovoljni s prostorom in opremo na oddelku za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec.

Hipoteza 2: Uporabniki so zadovoljni s storitvami in dejavnostmi, ki se izvajajo na oddelku za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec.

Hipoteza 3: Uporabniki si v Občinski knjižnici Žalec želijo oddelek za otroke in mladino, ki bi bil uporabnikom prijaznejši, z več kotički za branje in igro.

Hipoteza 4: Uporabniki si v Občinski knjižnici Žalec želijo več dejavnosti oz. dogodkov za otroke in mladino.

Hipoteza 5: Oddelek za otroke in mladino prostorsko gledano upošteva IFLA smernice za knjižnične storitve za otroke, stare med 0 in 18 let.

Vzorec naše raziskave ne omogoča, da bi ga posploševali na celotno populacijo, zato bodo hipoteze 1–4, ki jih bomo potrdili oz. ovrgli, veljale samo za uporabnike, ki so sodelovali v anketi.

Uporabili smo kvantitativno metodo, in sicer anketni vprašalnik, prek katerega smo pridobili mnenje tistih, ki na kakršen koli način skupaj z otroki obiskujejo našo knjižnico. Za ugotavljanje prostorske ustreznosti oddelka za otroke in mladino Občinske knjižnice Žalec smo uporabili kvalitativno metodo analize in primerjave, primerjali smo obstoječe stanje z izbranimi smernicami s tega področja, to so IFLA smernice za knjižnične storitve za otroke, stare od 0 do 18 let (2018).

V nalogi smo se osredotočili na Občinsko knjižnico Žalec, ki je ena izmed šestih občinskih knjižnic in skupaj s petimi izposojevališči sestavlja Medobčinsko splošno knjižnico Žalec.¹ Knjižnica je locirana v neposredni bližini žalskih izobraževalnih ustanov, in sicer vrtca, osnovne šole ter glasbene šole. Kot osrednja enota zavoda ima Občinska knjižnica Žalec poleg oddelka za otroke in mladino ter oddelka za odrasle tudi oddelke, ki skrbijo za celotno mrežo Medobčinske splošne knjižnice Žalec. Tako med drugim skrbi za nabavo in obdelavo gradivo, vzajemno katalogizacijo, pridobivanje in obdelavo domoznanskega gradiva, medknjižnično izposojajo, vzdrževanje informacijsko-komunikacijske tehnologije (Strateški načrt Medobčinske splošne knjižnice Žalec za obdobje od 2022 do 2027, 2022).

¹ Mrežo Medobčinske splošne knjižnice Žalec sestavljajo: Občinska knjižnica Braslovče, Občinska knjižnica Polzela, Občinska knjižnica Prebold, Občinska knjižnica Tabor, Občinska knjižnica Vransko, Občinska knjižnica Žalec, Izposojevališče Griže, Izposojevališče Liboje, Izposojevališče Petrovče, Izposojevališče Ponikva, Izposojevališče Šempeter.

Štrajher, T., Oddelek za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec: oblikovanje prostora in storitev po meri uporabnikov

Menimo, da je naloga uporabna in izvirna, saj se v Medobčinski splošni knjižnici Žalec oz. Občinski knjižnici Žalec v zadnjem času nismo ukvarjali z načrtovanjem in oblikovanjem oddelka za otroke in mladino. Razlog je tudi v kadrovski podhranjenosti, kar poskušamo vsaj delno rešiti z dvema novima zaposlenima, ki pa nista bili zaposleni samo za delo v Občinski knjižnici Žalec, ampak tudi za kroženje po celotni knjižnični mreži Medobčinske splošne knjižnice Žalec.

2 ODDELEK ZA OTROKE IN MLADINO V SPLOŠNI KNJIŽNICI

2.1 DEJAVNOSTI ODDELKA ZA OTROKE IN MLADINO

Oddelki za otroke in mladino skrbijo za dostop do virov in storitev za otroke, in sicer od dobe dojenčka do 18. leta starosti. IFLA smernice za knjižnične storitve za otroke, stare med 0 in 18 let (2018, str. 6), med drugim kot cilje navajajo tudi »zagotavljanje kulturnih in rekreativnih programov, usmerjenih v branje in pismenost ter zagotavljanje različnih dejavnosti za otroke, starše in skrbnike«. Dejavnosti in programi, ki jih lahko knjižnice ponujajo, so po priporočilih smernic »usposabljanje uporabnikov za iskanje gradiva, dejavnosti informacijske in družinske pismenosti, promocija branja in bralčev razvoj, storitve izposoje, bralni klubi, kulturni programi, klubi za pomoč pri domačih nalogah, obiski avtorjev in pripovedovalski dogodki, LGBTQ-programi, rime, uganke, bibarije ter izštevanke za dojenčke in malčke, ustvarjalne delavnice, klubi in dogodki o kodiranju, dejavnosti v izdelovalnih prostorih (angl. *makerspace*), ustvarjalne igre, glasbeni in dramski dogodki« (IFLA smernice za knjižnične storitve za otroke, stare med 0 in 18 let, 2018, str. 15).

Da lahko to celostno dosežejo, morajo stremeti k uresničevanju **ciljev**, ki so začrtane v IFLA smernicah za knjižnične storitve za otroke, stare med 0 in 18 let (2018, str. 6–7):

- »Omogočati lažje uresničevanje pravic vsakega otroka do informacij, pismenosti, kulturnega razvoja, vseživljenjskega učenja in ustvarjalnih programov v prostem času.
- Omogočiti otrokom dostop do široke palete ustreznih virov in medijev.
- Pomagati otrokom razvijati veščine informacijske pismenosti pri uporabi digitalnih medijev.
- Zagotoviti kulturne in rekreativne programe, usmerjene v branje in pismenost.
- Zagotoviti različne dejavnosti za otroke, starše in skrbnike«.

Kakovosten oddelek za otroke in mladino je mogoče načrtovati tudi s sledenjem Strokovnim priporočilom in standardom za splošne knjižnice, v katerih so razširjena določila oz. naloge iz Zakona o knjižničarstvu. Knjižnica mora najprej izvesti analizo okolja oz. se odločiti, katere knjižnične vloge bo poskušala uresničevati glede na lokalno skupnost oz. ciljne uporabnike. Knjižnična vloga pomaga pri načrtovanju doseganja ciljev, ki jih lahko dosežemo s posameznimi dejavnostmi. Dejavnosti je treba ovrednotiti in oceniti vire, ki jih potrebujemo za njihovo izpeljavo (čas, osebje, oprema, prostor ...) (Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, 2018).

Po natančnejšem pregledu posameznih knjižničnih vlog menimo, da moramo pri načrtovanju dejavnosti za oddelek za otroke in mladino upoštevati predvsem naslednje štiri, ki kot ciljne uporabnike zajemajo predšolske otroke, otroke od 6 do 14 let in mladostnike ter njihove starše in druge, ki skrbijo za njihov razvoj:

a) Razvoj predbralne pismenosti

Dejavnosti, ki jih uvrščamo v ta segment, so poleg izposoje gradiva in pomoči pri izbiri gradiva ure pravljič, delavnice, igralnice, socialne igre, dogodki za starše, sodelovanje z vrtci. Kot ciljna publika so pri tem poleg predšolskih otrok zelo vključeni starši, zato naj knjižnica spodbuja družinsko branje in nudi staršem informativno gradivo (v fizični in spletni obliki) o razvoju predbralne pismenosti.

b) Bralna kultura in bralna pismenost otrok

Knjižničarji osnovnošolcem pomagajo in svetujejo pri izbiri gradiva, v ospredje stopi usposabljanje za samostojno uporabo knjižnice, uporabnikom se branje predstavlja kot ne samo nekaj nujnega, kar je treba opraviti, ampak kot možna oblika preživljanja prostega časa. Knjižnica lahko ponudi priporočilne sezname, različna predavanja za starše na temo branja, literature, sodeluje naj z osnovnimi šolami, pomaga otrokom pri usvajanju bralnih tehnik.

c) Bralna kultura in bralna pismenost mladostnikov

Knjižnična vloga, ki govori o dejavnostih za mladostnike, otroke stare od 15 do 18 let, je nadgradnja prejšnjih dveh, uvaja tudi nove dejavnosti in načine dela, spodbuja samostojno ustvarjanje v različnih medijih, organizira in izvaja izobraževalna predavanja, dogodke za učitelje srednjih šol, mladostnike poskuša vključiti v načrtovanje dejavnosti, pridobiva njihovo mnenje, upošteva njihove želje pri nabavi gradiva, organizira bralne skupine, krepi status branja.

Vse tri knjižnične vloge poudarjajo pomen spletne strani knjižnice. Vsaka starostna skupina bi tako morala imeti svoj prostor tudi na spletu. To je priložnost, da otrokom in mladostnikom

predstavimo novosti, promoviramo dogodke in dejavnosti, ki so jim namenjene, ter spodbudimo izmenjavo mnenj o bralni izkušnji na spletu.

d) Informacijsko in računalniško opismenjevanje

Dejavnosti, ki spodbujajo in skrbijo za informacijsko in računalniško opismenjevanje, bi knjižnice morale zagotavljati za vse uporabnike. Tako je treba poskrbeti tudi za otroke in mladino, seveda prilagojene njihovi starosti in njihovim potrebam. Spletna stran knjižnice je spet pomemben vmesnik med uporabnikom in knjižnico, saj je to potencialna platforma, kjer so uporabnikom ponujeni posnetki usposabljan, učni moduli, vodiči po informacijskih virih, pomoč uporabnikom na daljavo in preusmeritve na izobraževanje zunaj knjižnice (Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, 2018).

Otroku oz. staršem je treba ponuditi zanimivo izkušnjo že ob prvem obisku knjižnice. Tako jim bomo približali branje, da bodo vedno radi posegali po knjigah in tako poleg vseh drugih pozitivnih učinkov prepoznali branje kot kakovostno prostočasno dejavnost. Knjižničar naj poleg razlage pravil knjižničnega poslovanja in pogojev izposoje družino popelje po knjižnici, posebej predstavi knjižnično gradivo, ki je primerno za njihovo starost, opozori naj jih na različne kotičke, če jih knjižnica ima (bralni, igralni kotiček, pravljичna soba), jih seznanj s priporočilnimi seznamami ter jim predstavi dejavnosti, ki jih lahko obiskujejo čez leto. V vseh slovenskih splošnih knjižnicah so to npr. ure pravljic (Mlakar, 2003). Drugi možni skupinski načini knjižne in literarne vzgoje so igralne ure s knjigo, pravljичne uganke, bibliopedagoške ure za otroke različnih starosti, pogovori z literarnimi ustvarjalci (avtorji, pisatelji, ilustratorji), pogovori o knjigah (Bošnjak, 2006).

Avtorici Zwitter in Usenik (2019) navajata, da je knjižnica² tudi prostor za razvijanje socialnih veščin. Komunikacijske veščine se v splošni knjižnici lahko razvijajo pri referenčnem pogovoru, npr. ko knjižničar in uporabnik navežeta stik, se pogledata v oči, uporabnik se ne pogovarja z drugimi, če mu knjižničar svetuje, pomaga ali izposoja gradivo, uporabnik h knjižničarju ne pristopi s slušalkami v ušesih. Avtorici menita, da uporabnike, v njunem primeru dijake, na neprimerno vedenje opozorimo. Ob vračilu ali izposoji gradiva lahko odrasli otroke in mladino učimo o upoštevanju položaja soljudi in o prevzemanju odgovornosti za svoja dejanja, kar lahko razložimo na primeru: uporabnik A ima knjigo za domače branje doma čez rok za izposajo, uporabnik B pa ima isto knjigo rezervirano, tudi on jo mora prebrati za domače

² Njun prispevek se sicer nanaša na šolsko knjižnico, vendar menimo, da to velja tudi za splošno knjižnico.

Štrajher, T., Oddelek za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec: oblikovanje prostora in storitev po meri uporabnikov

branje. Uporabniku A razložimo, da mora prevzeti odgovornost in plačati zamudnino. Želimo, da razume, da je s svojim dejanjem oškodoval drugega bralca, torej uporabnika B. Prek branja leposlovja se razvija empatija, ko se uporabniki vživijo v neko literarno osebo, razmišljajo o odzivih na življenjske situacije. Avtorici Zwitter in Usenik (2019) vidita knjižnico kot prostor, kjer se lahko srečujejo oz. spoznavajo različne kulture, pa naj bo to prek knjižnične zbirke, ki otrokom in mladini omogoča dostop do prevodov del z različnih koncev sveta, ali v obliki kulturnih dogodkov v knjižnici, npr. obisk tujega avtorja v knjižnici.

2.2 DEJAVNOSTI ODDELKA ZA OTROKE IN MLADINO V OBČINSKI KNJIŽNICI ŽALEC

Največjo težo pripisujemo projektu **Mali Savinjčani beremo**. Gre za družinski predšolski bralni projekt, ki se izvaja od leta 2013 dalje v sodelovanju z vrtci občin ustanoviteljic Medobčinske splošne knjižnice Žalec, to so vrtci Spodnje Savinjske doline. Knjižnica pripravi seznam priporočenega gradiva, ta katalog nato vrtci razdelijo med starše, ki doma skupaj z otrokom preberejo najmanj pet knjig s seznama. Otrok v vrtcu vzgojiteljici opiše vsebino prebrane knjige. V projektu sodelujejo otroci, stari od štiri do šest let. Projekt se sklene ob koncu šolskega leta z zaključno prireditvijo, ki se izvede skupaj z vrtcem, otroci prejmejo priznanje in medaljo. V šolskem letu 2020/21 je v projektu sodelovalo 877 otrok (Štusej, 2021a).

Pravljični maraton se v Občinski knjižnici Žalec izvaja od leta 2008, in sicer 2. aprila, ob rojstnem dnevu Hansa Christiana Andersena. Pravljičice, ki jih poslušajo otroci iz žalskega vrtca in osnovne šole, pripovedujejo domači knjižničarji, gostili smo tudi knjižničarje drugih knjižnic in druge pravljíčarje. Vsak maraton ima izbrano temo, npr. ljudske pravljíce, poezija, Butalci ... (Verbič, 2021a)

Medobčinska splošna knjižnica Žalec je že od začetka izvajanja vključena v nacionalni projekt **Rastem s knjigo**. Tako vsi sedmošolci osnovnih šol Spodnje Savinjske doline vsako leto obišejo Občinsko knjižnico Žalec (kot osrednjo enoto). Tam jih pričakajo knjižničarji, ki jim razkažejo knjižnico, opišejo organiziranost Medobčinske splošne knjižnice Žalec, predstavijo jim oddelke, spoznajo tudi prostore za nabavo in obdelavo gradiva, domoznanski oddelek. Vsako leto sedmošolci prejmejo izbrano knjigo slovenskega avtorja, zato obisk knjižnice vključuje pogovor o knjigi in njenem avtorju (Hutinski, 2021).

Štrajher, T., Oddelek za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec: oblikovanje prostora in storitev po meri uporabnikov

Pravljične ure in ustvarjalnice so ne samo v Občinski knjižnici Žalec, ampak po vseh enotah Medobčinske splošne knjižnice Žalec stalnica. Pravljičo enkrat na mesec pripoveduje nekdo izmed knjižničarjev, čemur sledi ustvarjanje raznovrstnih izdelkov. V vsakem letnem času se poskuša izvesti ustvarjalna delavnica. Opažamo veliko obiskanost teh ustvarjalnic (Štusej, 2021b).

Pravljični nahrbtniki so zaživel leta 2009, vsebovali so znane pravljice, poučno otroško knjigo, strokovno knjigo za starše, pobarvanko in ročne lutke, ki so se povezovale s pravljico. (Verbič, 2021b) V letu 2022 so pravljичne nahrbtnike nadomestili **pravljični kovčki**. Vsebina je podobna, vsak kovček ima svojo temo. Kovčki so namenjeni tudi igri, saj otroci in starši poleg knjig v njem najdejo družabno igro, šampiljke, poleg tega kovček deluje kot poganjalček.

Po enotah Medobčinske splošne knjižnice Žalec se izvaja projekt **Povej naprej: »Naša družina bere!«**. Namenjen je družinskemu branju, uporabniki imajo na voljo različne bralne pakete, ki vsebujejo gradivo s tematiko čebel in čebelarstva (leposlovno in poučno), didaktične igrače, pobarvanke, zanimivosti o čebelah in čebelarstvu ter semena medovitih rastlin. Projekt se izvaja v poletnem času, sklene se z izletom za sodelujoče družine (Jerman in Kreže, b. d.). V Občinski knjižnici Žalec se občasno izvajajo tudi poletne uganke in kvizi, med sodelujočimi se izžreba nekaj srečnežev, ki prejmejo knjižno nagrado (Medobčinska splošna knjižnica Žalec, 2019).

2.3 PROSTOR ODDELKA ZA OTROKE IN MLADINO V SPLOŠNI KNJIŽNICI

Prostor, ki je namenjen oddelku za otroke in mladino, mora biti ločen od preostalega dela knjižnice ter spodbujati uporabnike, da tam preživljajo prosti čas. Prostor je namenjen tako igri kot druženju, za kar potrebuje ustrezne varne in prijetne koticke, da lahko zadovolji potrebe najstnikov in vse družine (IFLA smernice za knjižnične storitve za otroke, stare med 0 in 18 let, 2018).

Pri načrtovanju prostora in dejavnosti na oddelku za otroke in mladino je treba v premislek vzeti različne stereotipe, ki potencialne uporabnike odvrtaajo od obiska knjižnice. Avtorica Švab (2020) je v pilotni študiji, ki jo je izvedla med starši predšolskih otrok, ugotavljala, da sodelujoči starši knjižnico vidijo kot natlačen, zaprašen prostor tišine, miru in učenja ter si težko predstavljajo sproščen družinski obisk knjižnice. Posamezne knjižnične vloge poudarjajo

pomen promocije, ki lahko pripomore k razbijanju stereotipov ter natančneje predstavi knjižnico in njene dejavnosti. Seveda je smiselno posodobiti opremo ter narediti prostor otrokom privlačnejši in zanimivejši.

V Filadelfiji je bila v treh splošnih knjižnicah izvedena raziskava, v kateri so uporabnikom na oddelkih za otroke in mladino ponudili učno – igralni kotichek.³ Tako so v knjižnici A (Slika 1) ponudili plezalno steno, po kateri otroci plezajo od črke do črke, ter sedeže, ki se dajo premikati kot kocke in se lahko sestavijo oz. vstavijo v bralne koticheke in knjižne police. V knjižnici B (Slika 1) so ponudili oder s površinami za magnete – črke, otroke pa so spodbudili, naj ustvarjajo svojo zgodbo ali nadaljujejo že začeto zgodbo ter izvajajo dejavnosti, ki so povezane z zgodbo. V knjižnici C (Slika 1) so postavili opazovalni stolp, ki je namenjen sedenju, skrivanju, plezanju in branju v miru. Imeli so kontrolno knjižnico, v katero niso vnesli nobenih sprememb. Knjižnice A, B in C so zaznale porast obiska v primerjavi s časom, preden so na oddelke vključile zanimive elemente, uporabniki so na oddelku preživeli več časa, med otroki je bilo zaznati več interakcij, več smeha ter manj uporabe pametnih telefonov in tablic med obiskom oddelka. Opazili so drugačne interakcije med starši oz. skrbniki in otroki, pojavile so se druge teme (književnost, črke, matematika), ki so jih spodbudili vstavljeni elementi (Hassinger-Das idr., 2020).

³ V izvorniku Play-and-Learn spaces.

Slika 1: Igralni kotički v knjižnicah A, B in C (Vir: Hassinger-Das idr., 2020, str. 5)

Sannwald (2001) je pripravil vprašanja, ki bi jih morali vzeti v premislek pred načrtovanjem zgradbe oz. prostora za oddelek za otroke in mladino, vključil je različne segmente, npr. fizična in psihološka prijetnost in vabljenost, katalog knjižnice, namenjen otrokom in mladini, police in pohištvo, primerno za otroke, prostori za igro in preživljanje prostega časa, otroške sanitarije, domiselni kosi pohištva, prostor za odrasle, kamor se lahko usedejo in berejo otrokom, igrače, spravljene tako, da so vidne, prostor za ustvarjalne delavnice ...

Avtorja Kalan in Južnič (2015) pri načrtovanju novih prostorov za uporabnike poudarjata, da se je treba vprašati o njihovem namenu, upoštevati je treba lokalno skupnost. Če je v okolju veliko otrok, je smiselno razmišljati o večjih prostorih za njih, o prostoru za dogodke (pravljica soba) in prostorih za igro. Občinska knjižnica Žalec je locirana v okolje, v katerem 12 enot sestavlja zavod Vrta Občine Žalec, kar nakazuje na to, da ima knjižnica veliko potencialnih najmlajših uporabnikov in bi bilo treba takšne premisleke upoštevati. Vseeno bi bila potrebna analiza lokalnega okolja, ki bi nam pomagala natančneje opredeliti ciljne skupine uporabnikov.

Štrajher, T., Oddelek za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec: oblikovanje prostora in storitev po meri uporabnikov

Avtorja Kalan in Južnič (2015) v članku kot primer dobre prakse navajata knjižnico v Brežicah, ki je v prostor umestila vreče za sedenje, nekaj knjižnih polic so nadomestili z regali v obliki hišk (Slika 2).

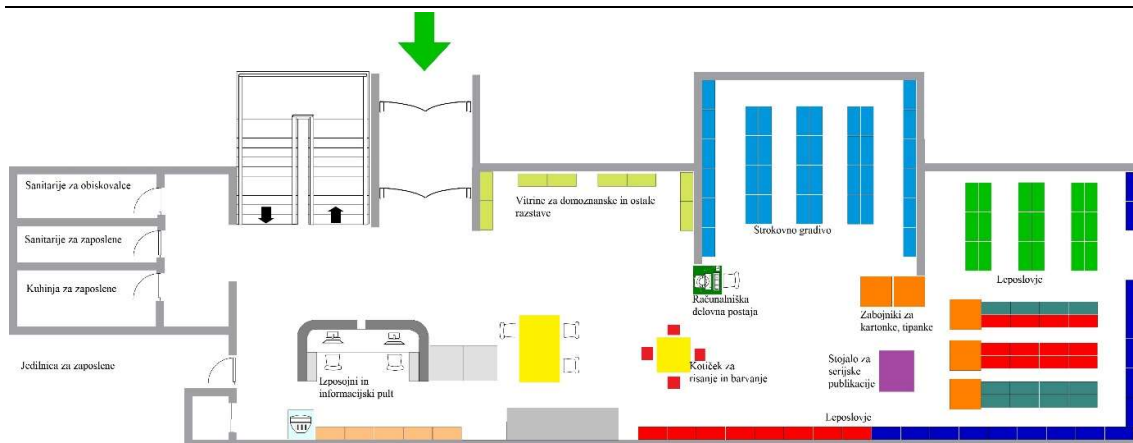

Slika 2: Knjižne omare v obliki hišic v Knjižnici Brežice (Vir: Kalan in Južnič, 2015, str. 154)

Še več takšnih rešitev, ki bi obogatile oddelek za otroke in mladino, je zbrala Murphy (2007). Priporoča uporabo barv in oblik, ki stimulirajo interes in učenje, mize in stoli morajo biti na primerni višini, pri tem je treba za vsako starostno skupino upoštevati njihovo višino. Pohištvo naj bo zabavno oblikovano, priporoča se uporaba košar za knjige (predvsem za gradivo za najmlajše), malčki tako sami izbirajo knjige, jih vlečejo ven in potem pospravijo. Košare oz. zaboji naj bodo v obliki živali ali opremljeni s slikami. Avtorica priporoča uporabo teme, ki bi povezala ves prostor, tema je lahko nekaj, kar je relevantno za lokalno okolje, v izbiro je tako smiselno vključiti lokalno prebivalstvo. Pri načrtovanju oz. izbiri pohištva je treba upoštevati, da otroke navadno spremljajo odrasli. Tudi oni potrebujejo prostor za sedenje, smiselno jim je v istem prostoru ponuditi tudi nekaj gradiva za starše, tako bodo ostali z otroki. Za najstnike pa je ključnega pomena, da se ustvari prostor, ki jim je privlačen. Uporabimo oblazinjeno pohištvo ter ločimo prostor za druženje od prostora za učenje in branje v miru.

2.4 PROSTOR ODDELKA ZA OTROKE IN MLADINO V OBČINSKI KNJIŽNICI ŽALEC

Oddelek za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec je v pritličju knjižnice in je tako ločen od oddelka za odrasle, ki je v prvem nadstropju. V pritličju je pult za izposajo. Za lažjo predstavo smo dodali tloris pritličja.

Slika 3: Tloris pritličja Občinske knjižnice Žalec⁴

Postavitev gradiva je precej klasične narave, gradivo je v prostem pristopu, upošteva se model, kjer je leposlovno gradivo razvrščeno po starostnih stopnjah bralcev (C – cicibani, P – pionirji in M – mladina). Stroka je postavljena po enostavnem UDK (Slika 4), ločeno so postavljeni ljudsko slovstvo (L), slikanice (S) in poezija (S 82-1, C 82-1, P 82-1 in M 82-1). Kartonke, tipanke in drugo gradivo za najmlajše so postavljeni v zabojnikih (MZB – mali zabojnik), ki malčkom omogočajo, da sami brskajo po gradivu, jemljejo gradivo iz zabojnikov in ga pospravljajo nazaj (Slika 5). Tukaj je gradivo sicer ločeno po tematikah, kar pa je zgolj priporočilo, saj zaradi narave gradiva in ciljnih uporabnikov nima smisla, da bi bile knjige strogo postavljene v tem redu.

Slika 4: Strokovno gradivo, izpostavljene novosti na oddelku za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec

⁴ Tloris je narisal Bojan Uranjek, zaposlen v Medobčinski splošni knjižnici Žalec, za potrebe lažje predstave postavitve gradiva oz. razporeditve prostora.

Slika 5: Zabojujnik in police z gradivom na oddelku za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec

V prostoru oddelka so posebej izpostavljene novosti in zanimivo gradivo (Slika 4). Ob različnih svetovnih dnevih, praznikih, letnih časih se pripravijo tematske razstave, kjer je vključeno relevantno gradivo, ki si ga uporabniki lahko izposodijo. Po prostoru so razvrščeni barvni tabureti, ki služijo kot sedišča ali odlagališča, za sedenje so na voljo tudi lesene klopce, ki pod pokrovom skrivajo plišaste igrače. Sredi prostora je najmlajšim uporabnikom na voljo lesena mizica s štirimi stolčki, kjer so na voljo lesene interaktivne igrače in pobarvanke.

3 RAZISKAVA

Julija 2022 smo v Občinski knjižnici Žalec izvedli prvi del raziskave, in sicer spletno anketo (Priloga 1), v kateri je sodelovalo 49 uporabnikov, na vsa vprašanja jih je odgovorilo 40. Gre torej za majhen vzorec, ki ni uravnotežen po spolu, podatke o spolu je posredovalo 35 žensk in trije moški. Naša ciljna skupina so bili starši, stari starši, skrbniki, vzgojitelji in drugi, ki skupaj z otroki obiskujejo oddelk za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec. Največ je bilo staršev otrok (25). Rezultate bomo prikazali ločeno za prostor in opremo ter ločeno za storitve in dejavnosti.

Drugi del raziskave je temeljil na analizi in primerjavi prostora oddelka za otroke in mladino Občinske knjižnice Žalec s strokovnimi smernicami za to področje, in sicer z analizo IFLA smernic za knjižnične storitve za otroke, stare med 0 in 18 let (2018).

3.1 PROSTOR IN OPREMA ODDELKA ZA OTROKE IN MLADINO V OBČINSKI KNJIŽNICI ŽALEC

Sodelujoči v raziskavi menijo, da je postavitvev oz. razporejenost knjig na oddelku primerna in pregledna (88 %). Sodelujoče smo povprašali o primernosti koticčka za družinsko branje oz. izbiranje knjig, pri čemer niso bili enotni. Da je zelo primeren, meni samo 15 % vprašanih, primeren se zdi 43 %. Podobnega mnenja so glede založenosti oddelka z igračami in pobarvankami. Malo več kot polovica jih meni, da ima oddelek dovolj igrač in pobarvank. Moramo dodati, da glede na rezultate ankete samo polovica vprašanih ve, da knjižnica sploh ima koticček za igro, barvanje in risanje.

Na podlagi rezultatov ankete **potrjujemo** hipotezo 1: uporabniki so zadovoljni s prostorom in opremo na oddelku za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec.

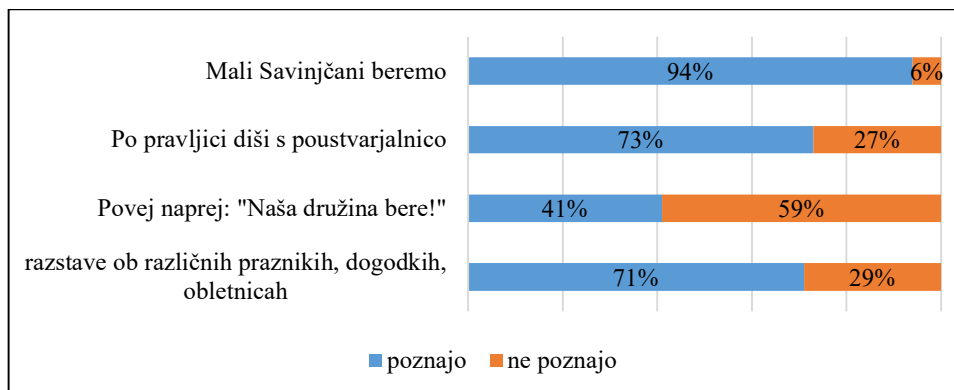
V anketi smo ponudili tudi nekaj zamisli, s katerimi bi obogatili našo ponudbo. Anketirance smo vprašali, kako zelo zanimiva se jim zdi. Izkazalo se je, da se jim zdi zanimiv tako koticček za igranje družabnih iger (78 %) kot tudi večji koticček za risanje in barvanje (70 %).

Pri zadnjem vprašanju v anketi smo od sodelujočih želeli izvedeti, kaj pogrešajo oz. česa si želijo na oddelku za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec. **Večji prostor** si je želelo 9 sodelujočih. Nekateri so bili pri tem bolj specifični: večji prostor za preglednejšo postavitev gradiva, več prostora za razstavo slik, širši prehodi med policami (3). Uporabniki, ki so sodelovali v anketi, so izpostavili več prostora za pravljice oz. **pravljično sobo** (3), želijo si **različnih koticčkov** (6) za branje in učenje. Nekateri anketiranci menijo, da je označitev postavitve gradiva slaba, saj si želijo **boljše označitve**, predlagajo table oziroma kažipote (2).

Glede na rezultate **potrjujemo** hipotezo 3 (uporabniki si v Občinski knjižnici Žalec želijo oddelek za otroke in mladino, ki bi bil uporabnikom bolj prijazen in vabljev, z več koticčki za branje in igro), ki se nanaša na opremo in prostor, saj si sodelujoči v raziskavi želijo koticčke za branje, učenje, pravljično sobo, večji koticček za barvanje in risanje, koticček za igranje družabnih iger.

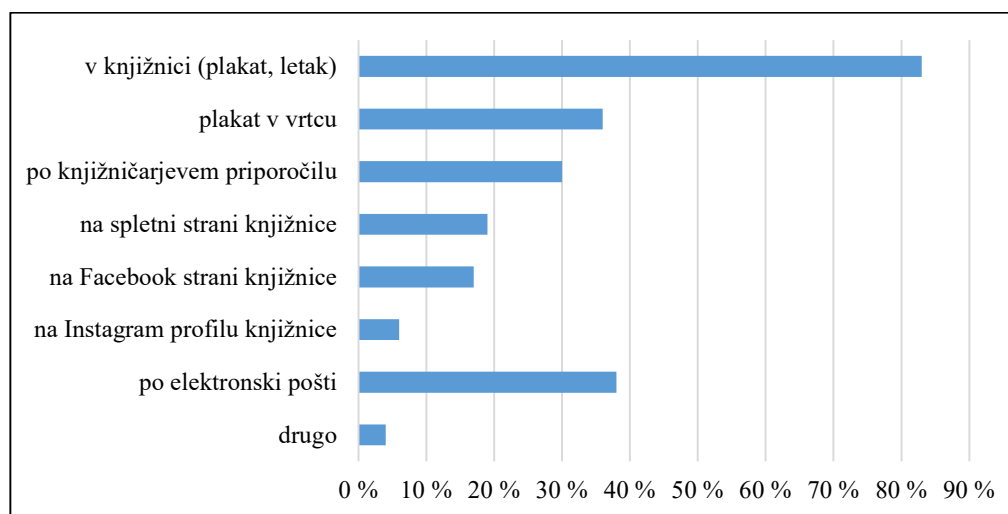
3.2 STORITVE IN DEJAVNOSTI ODDELKA ZA OTROKE IN MLADINO V OBČINSKI KNJIŽNICI ŽALEC

Zanimalo nas je, ali uporabniki vedo za storitve in dejavnosti, ki jih Občinska knjižnica Žalec izvaja (Slika 6). Najbolj so seznanjeni s projektom Mali Savinjšani beremo (94 %), najmanj s projektom Povej naprej: »Naša družina bere!« (41 %).

Slika 6: Seznanjenost uporabnikov s storitvami in dejavnostmi Občinske knjižnice Žalec

Zavedamo se, da je treba dogodke primerno promovirati, saj bodo le tako uporabniki vedeli zanje. Anketirance smo vprašali, kje so izvedeli za storitve oz. dejavnosti (Slika 7). Največ jih je izvedelo prek plakata ali letaka v knjižnici (83 %), najmanj prek Instagram profila (6 %).

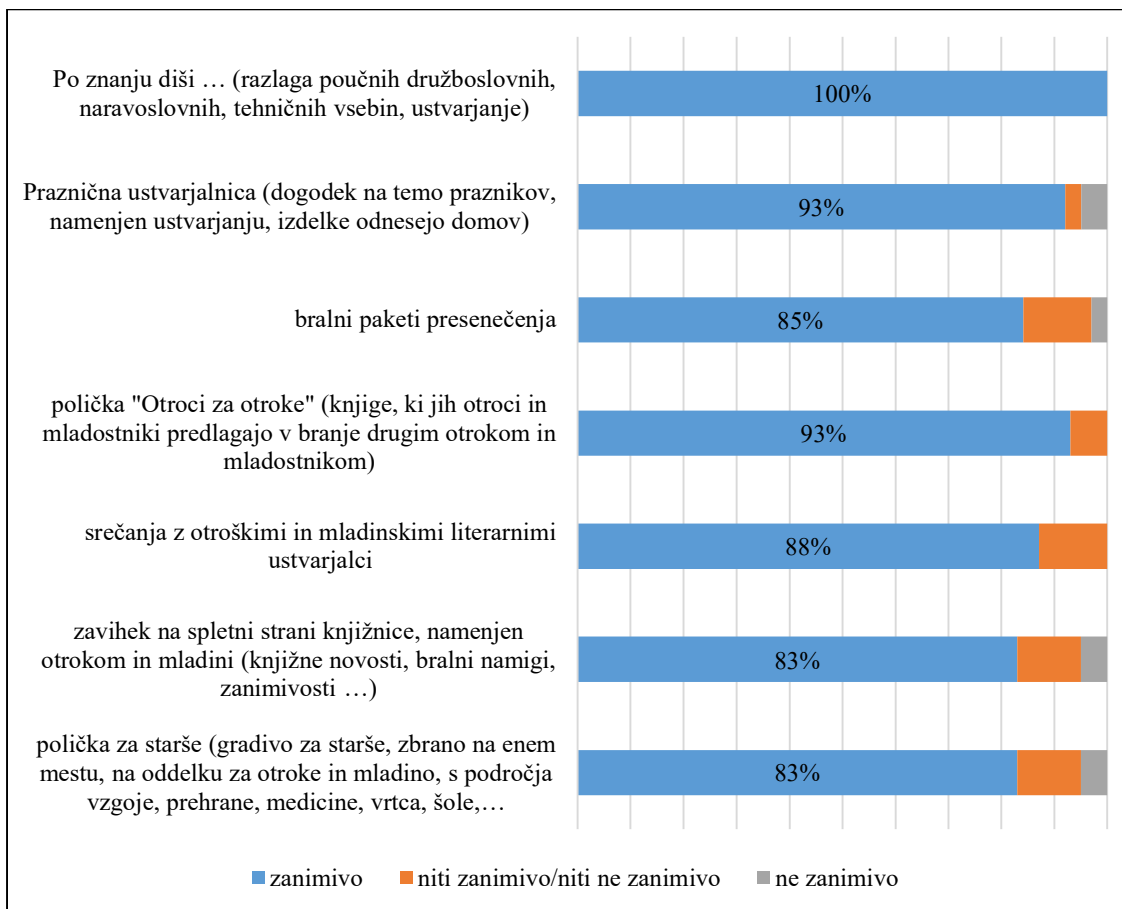
Slika 7: Kje so anketiranci izvedeli za storitve oz. dejavnosti

Sodelujočim smo ponudili štiri trditve in jih prosili, da jih ocenijo glede na to, kako zelo držijo. **Mali Savinjšani beremo je krasen projekt, ne potrebuje izboljšav** – da trditev zelo drži oz.

Štrajher, T., Oddelek za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec: oblikovanje prostora in storitev po meri uporabnikov

drži, meni 78 %. Še bolj so se uporabniki strinjali s trditvijo **Pravljичne ure so zanimive, otroci na njih uživajo** (96 %). **Povej naprej: »Naša družina bere!« je krasen projekt, ne potrebuje izboljšav** velja za 53 %, vendar je pri tem treba upoštevati dejstvo, da projekt pozna 41 % vprašanih, kar kaže na to, da je 12 % sodelujočih uporabnikov ocenilo projekt, ki ga ne poznajo. Slabše poznavanje projekta je mogoče prisoditi dejstvu, da se projekt izvaja šele drugo leto. **Razstave na oddelku so zanimive in si jih ogledamo** je mnenje 88 % sodelujočih. Glede na to, da so sodelujoči v raziskavi zadovoljni z vsemi naštetimi storitvami in dejavnostmi, **potrjujemo** hipotezo 2: uporabniki so zadovoljni s storitvami in dejavnostmi, ki se izvajajo na oddelku za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec.

Uporabnikom, ki so sodelovali v anketi, smo ponudili nove dejavnosti in storitve. Zanimalo nas je, kako zelo zanimive se jim zdijo oz. bi svojega otroka pripeljali na dogodek (Slika 8).

Slika 8: Mnenje anketirancev o novih storitvah in dejavnostih

Štrajher, T., Oddelek za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec: oblikovanje prostora in storitev po meri uporabnikov

Sodelujoči so bili enotni, da bi bila dejavnost **Po znanju diši ...** zanimiva, na splošno jim je bilo vse ponujeno zanimivo. Še najmanj **zavihek na spletni strani knjižnice, namenjen otrokom in mladini** (83 %) in **polička za starše** (83 %).

Pri zadnjem vprašanju, ko smo anketirancem ponudili, da sami izrazijo, kaj pogrešajo oz. česa si želijo na oddelku za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec, se je nekaj odgovorov nanašalo na **knjižnično zbirko** (3), želijo več gradiva za šolske otroke in najstnike, več gradiva s temo naravoslovja, vesolja. Pogrešajo **srečanja z literarnimi ustvarjalci za otroke in mladino** (2), želijo si več **priporočilnih seznamov literature s posamezno temo** (disleksija, avtizem ...). Eden izmed sodelujočih je izpostavil, da bi otroci lahko brali knjige s priporočilnega seznama, kot motivacija za branje pa bi se jim za dovolj prebranih knjig ponudila **nagrada** (lončki, blazinice, plišaste igrače). Eden izmed anketiranih meni tudi, da bi lahko bilo **več ustrežljivosti in svetovanja**, verjetno s strani knjižničarja, opozorili so nas na **premalo promocije** naših projektov.

Na podlagi teh rezultatov **potrjujemo** hipotezo 4 (uporabniki si v Občinski knjižnici Žalec želijo več dejavnosti oz. dogodkov za otroke in mladino), ki se nanaša na storitve in dejavnosti. Sodelujočim so se zdele zanimive vse storitve, dejavnosti in dogodki, ki so jim bili ponujeni, poleg tega so jih sodelujoči nekaj našli tudi sami.

3.3 PRIMERJAVA OBOSTOJEČEGA PROSTORSKEGA STANJA ODDELKA ZA OTROKE IN MLADINO S STROKOVNIMI SMERNICAMI

Upoštevajoč IFLA smernice za knjižnične storitve za otroke, stare med 0 in 18 let (2018), imamo 12 kriterijev, ki bi jih splošna knjižnica, ki je namenjena otrokom in mladini, morala upoštevati pri ureditvi prostora. Za potrebe analize oddelka za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec, smo smernice natančneje razdelali, in določili 17 segmentov⁵ prostorske ureditve. Za vsak segment smo ugotavljali, ali se na oddelku za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec upošteva.

1. Centralna lokacija – po možnosti pritličje. Oddelek za otroke in mladino je v pritličju, takoj ob vstopu v stavbo, zato menimo, da se ta segment upošteva.

⁵ Prostor oddelka za otroke in mladino služi tudi kot osrednji prireditveni prostor knjižnice, hkrati je tu tudi centralni izposojni pult, zato se nam je zdelo smiselno, da IFLA smernice natančneje razdelamo.

2. **Ustrezna zasnova za starostni razpon uporabnikov.** Oddelek nima ločenega prostora za uporabnike glede na različne starostne skupine, za vse otroke in mladostnike je namenjen en prostor, ni posebnega pohištva za posamezne starostne skupine otrok in mladine, samo miza s štirimi stoli, ki je primerna za mlajše otroke, druge starostne skupine niso zastopane. Menimo, da se ta segment ne upošteva.
3. **Ustrezna zasnova za vse uporabnike, tudi tiste s posebnimi potrebami.** Oddelek je dostopen invalidom, knjižnica ima vgrajen sistem induktivne zanke. Prostora med policami je premalo, glede na strokovna priporočila mora razporeditev stojal za gradivo omogočati neovirano prehajanje (Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, 2018), zato se ta segment le delno upošteva.
4. **Prostor za knjige.** Polic je premalo, so prenatrpane, kar je v nasprotju s pravilom, da bi morala biti četrtnina police nezasedena (Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, 2018).
5. **Prostor za časopise in revije.** Oddelek ima posebno stojalo, kjer so spravljene vse revije za otroke in mladino. Ta segment se upošteva.
6. **Prostor za branje.** V knjižnici je čitalnica, ki pa je v zgornjem nadstropju in na splošno precej oddaljena od oddelka za otroke in mladino. Na oddelku je nekaj možnosti za skupno branje (lesene klopi, miza s štirimi stoli), za branje v miru so na voljo tabureti, ki so razvrščeni po oddelku, ki pa otrokom in mladini verjetno ne nudijo dovolj udobja. Manjkajo kotički za branje v miru, zato ocenjujemo, da se ta segment le delno upošteva.
7. **Računalniške delovne postaje.** Na oddelku za otroke in mladino je ena računalniška postaja za samostojno delo in iskanje gradiva v Cobiss+. Na oddelku za odrasle sta dve računalniški postaji za samostojno delo uporabnikov in en računalnik za iskanje gradiva v Cobiss+. Po podatkih iz leta 2020 je imela Občina Žalec 21.560 prebivalcev (Statistični urad Republike Slovenije, b. d.) in po določilih iz Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (2003) bi morala imeti Občinska knjižnica Žalec za uporabnike 5,39 računalniških delovnih mest, zato ocenjujemo, da se ta segment ne upošteva.
8. **Razstavni prostor.** Oddelek za otroke in mladino ima po sredini prostora možnost postavljanja razstav, na voljo so panoji. Ta segment se upošteva.
9. **Delovni prostori za knjižnično osebje.** Knjižničarji, ki delajo na oddelku za otroke in mladino, nimajo posebnega delovnega prostora, niti ni informacijske točke na oddelku. Knjižničar, ki dela v izposoji, hkrati tudi pomaga in svetuje uporabnikom na oddelku za

otroke in mladino, saj je izposoja v Občinski knjižnici Žalec centralna, ni ločena po oddelkih. Ocenjujemo, da je segment slabo izpolnjen.

- 10. Možnost uporabe in preurejanja prostora za širok spekter dejavnosti.** Pohištvo na oddelku za otroke in mladino je narejeno tako, da se lahko premika, po potrebi umakne. Zabojniki za kartonke in stojalo za periodično gradivo so na kolesčkih, se preprosto premikajo. Tabureti in klopi niso pritrjeni na podlago, se lahko premaknejo. Segment se upošteva.
- 11. Ustrezna signalizacija iskanja gradiva in prostorov.** Postavitev gradiva je jasno označena, oznake za gradivo po starostnih skupinah (S, MZB, C, P, M) so barvno ločene, gradivo z velikimi tiskanimi črkami je označeno z rdečimi nalepkami, uganke so označene z rumenimi nalepkami, kazalke za UDK pri stroki so za posamezna območja v različnih barvah (npr. vse gradivo, ki se uvršča pod 1 – filozofija, psihologija, ima kazalke v rdeči barvi), novosti so posebej označene. Ocenjujemo, da se segment upošteva.
- 12. Prostor za dojenje in previjanje dojenčkov.** Knjižnica nima takšnih prostorov, niti v obstoječih sanitarijah ni prostora za previjanje dojenčkov. Segment se ne upošteva.
- 13. Družinam prijazna stranišča za oba spola.** Knjižnica ima za vse uporabnike na voljo ene sanitarije, za oba spola. Segment se ne upošteva.
- 14. Dejavniki hrupa glede na starostne skupine.** Se ne upošteva, oddelek je v enem prostoru, skupaj s prostorom za izposajo gradiva, ni ločenih kotičkov za učenje, pisanje domače naloge, branje v miru, vse starostne skupine imajo na voljo en prostor, ki na nikakršen način (npr. s pametno postavitvijo pohištva) ni ločen.
- 15. Primerna in zadostna svetloba.** Oddelek za otroke in mladino ima veliko naravne svetlobe, ki jo dopolnjujejo luči, zato trdimo, da se segment upošteva.
- 16. Primerna sobna temperatura.** Stavba knjižnice se ustrezno ogreva, v času višjih temperatur delujejo klime. Segment se upošteva.
- 17. Prostor in oprema v skladu s predpisi o varnosti otrok.** Ne moremo trditi, bi morali preučiti predpise o varnosti otrok.

Z našo analizo prostora smo ugotovili, da oddelek za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec samo delno izpolnjuje smernice, ki so določeni v IFLA smernicah za knjižnične storitve za otroke, stare od 0 do 18 let, ki se nanašajo na prostorsko ureditev. Od 17 segmentov, ki smo jih izpeljali iz smernic, se na oddelku za otroke in mladino v celoti upošteva sedem segmentov, trije so delno upoštevani, šest se jih ne upošteva, enega segmenta nismo preverjali. Na podlagi tega **ne moremo potrditi** hipoteze 5 (oddelek za otroke in mladino prostorsko gledano upošteva

Štrajher, T., Oddelek za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec: oblikovanje prostora in storitev po meri uporabnikov

IFLA smernice za knjižnične storitve za otroke, stare med 0 in 18 let), saj Občinska knjižnica Žalec več kot polovice segmentov, ki smo jih določili, ne upošteva oz. ne upošteva v celoti. Razlog je v prostorski stiski, kar pa vseeno ne pomeni, da smernic ni treba upoštevati.

4 RAZPRAVA Z ZAKLJUČKI

Pri načrtovanju oddelka za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec se moramo najprej vprašati, ali želimo posodobiti obstoječi oddelek ali se usmerimo v oblikovanje novega. Knjižnica ima podporo lokalne skupnosti in naj bi se selila v igralniški salon Hotela Žalec.⁶ Besede Darje Majkovič⁷ so spodbudne: »Nadgradnja knjižnice je po našem mnenju zelo pomembna. Prihodnje knjižnične prostore poimenujemo kot dnevno sobo za vse generacije, saj verjamemo, da bo knjižnica združevala stare in mlade, ki radi prihajajo na dogodke v organizaciji knjižnice.« (Petkovšek Štakul, 2022)

Datum selitve ni znan, verjetno ne bo takojšnja in ne bi bilo dobro, da vmes generacije otrok in mladine prikrajšamo za bolj kakovosten in njim zanimiv oddelek.

Menimo, da je smiselno razvijati že obstoječi oddelek, v smislu storitev in dejavnosti na splošno, prav tako lahko tudi opremo (npr. blazine, taburete, igrala) selimo v nove prostore in si s tem olajšamo selitev, saj osnovo začnemo graditi že zdaj.

Glede prostorske ureditve je treba razmišljati o različnih kotičkih in zadovoljiti vsako starostno skupino uporabnikov. Avtorica Resman (2011) predlaga, da se v knjižnicah uredi prostor za igro, in izpostavlja težavo, da se otroci dandanes skoraj nimajo več kje igrati, a potrebujejo varen kraj. Tako bi oddelek za otroke in mladino imel igralnico, v kateri bi ponujal igrače, ki so didaktične, povezane s knjigo, predvsem takšne, ki spodbujajo pogovor, sodelovanje. Igra v knjižnici lahko poveže starše in otroke, stare starše in vnuke ter omogoča srečevanje več družin. Avtorica Dickerson (2012) opisuje, katere elemente so vključili v igralno sobo ene izmed splošnih knjižnic v Ohio. Poleg različnih igralnih postaj, ki spodbujajo igro vlog (zdravniška ambulanta, pisarna, tržnica, kuhinja, lutkovno gledališče), so prostor opremili s pohištvo, ki je namenjen najmlajšim, ki še ne hodijo, torej mehka podlaga za igro in branje, igrače,

⁶ Hotel Žalec je decembra 2021 kupila Občina Žalec (Ožir, 2021).

⁷ Direktorica občinske uprave Občine Žalec.

namenjene izključno dojenčkom, vključili so magnetno tablo. V naši raziskavi se je izkazalo, da si sodelujoči uporabniki želijo koticčka za igranje družabnih iger in večjega koticčka za risanje in barvanje, zato menimo, da je igralnemu koticčku smiselno nameniti del prostora v novi stavbi Občinske knjižnice Žalec, seveda pa vanj vključiti tudi druge igrače, ne samo družabnih iger.

Opravljena raziskava, na katero sicer gledamo bolj kot na pilotno raziskavo, je dala nekaj novih idej, ki bi jih bilo smiselno umestiti v novi oddelek za otroke in mladino. Ena izmed takih novosti za Občinsko knjižnico Žalec je pravljlična soba. Koncept je poznan v nekaterih slovenskih splošnih knjižnicah (npr. Mestna knjižnica Kranj, Knjižnica Kočevje, Goriška knjižnica Franceta Bevka, Mestna knjižnica Izola) (Goriška knjižnica Franceta Bevka, b. d.; Kalan in Južnič, 2015; Leban, 2015; Mestna knjižnica Izola, 2010). Prostora v knjižnici kljub selitvi ne bo na pretek, zato bi za naše potrebe verjetno združili igralno in pravljlično sobo. Tako bi tudi zagotovili ustrezen prostor, ki bi nam pomagal pri razvoju dejavnosti, s katerimi izpolnjujemo knjižnično vlogo **razvoj predbralne pismenosti**.

Segment, ki ga prav tako moramo ohraniti in razširiti, je večji koticček za skupno družinsko branje. Obogatimo ga lahko s primernejšim pohištvo. Avtorica Murphy (2007) priporoča oblazinjene klopi, na katerih lahko otroci sedijo skupaj s starši.

Želimo si, da bi starejši otroci in mladina knjižnico dojemali kot prostor za učenje in prostor za druženje. Ta prostora pa moramo, glede na dane možnosti, ustrezno ločiti. Podobne želje imajo tudi sodelujoči uporabniki v naši raziskavi. Koticčke lahko ločimo s premišljeno postavitvijo večjega pohištva (Taney, 2003). Novljan, Potokar in Slokar (2001) na primeru načrtovanja splošne knjižnice v manjši občini priporočajo, da je območje mladostnikov blizu območja odraslih in vsekakor nekoliko ločeno od predšolskih otrok. Podobno meni tudi avtorica Taney (2003), in sicer zapiše, da če se le da, naj bodo mladostniki ločeni od predšolskih otrok, saj ne želijo biti povezani z njimi. V knjižnico bomo mladino privabili tako, da se bo tu počutila kar se da domače. Oblazinjeno pohištvo je eden izmed načinov (Murphy, 2007; Taney, 2003). Naša analiza prostora (glej poglavje 3.3) je pokazala, da ima oddelek za otroke in mladino premalo računalniških postaj. IFLA smernice za knjižnične storitve za otroke, stare med 0 in 18 let (2018, str. 13), narekujejo, da bi morale biti knjižnice »kraj, kjer lahko otroci uporabljajo tehnologijo, dostopajo do virov in informacij, ki se jih naučijo tudi kritično ovrednotiti«. Ob boljši opremljenosti oddelka z računalniki in drugo moderno tehnologijo smo tudi korak bližje uresničevanju knjižnične vloge **informacijsko in računalniško opismenjevanje**, ki za

Štrajher, T., Oddelek za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec: oblikovanje prostora in storitev po meri uporabnikov

izvajanje dejavnosti narekuje postaje z ustreznimi sedeži, mizami in prostori za izobraževanje in usposabljanje uporabnikov (Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, 2018).

Trenutno žal ne moremo rešiti prostorske stiske, ponuditi več prostora med policami ter uporabnikom ponuditi družinam prijazne sanitarije. Verjamemo pa, da bo to vključeno v načrtovanje novega prostora Občinske knjižnice Žalec.

Pri zasnovi novega prostora bi bilo smiselno poleg napotkov avtorice Murphy, ki smo jih navedli v teoretičnem delu, po vzoru nekaterih slovenskih splošnih knjižnic⁸ vnesti lik, ki bi se lahko vključil v vse oddelke za otroke in mladino Medobčinske splošne knjižnice Žalec. Lik bi lahko vključili na spletno stran knjižnice, na vabila za vse dogodke, ki jih izvajajo oddelki za otroke in mladino, narisali bi ga na stene oddelkov za otroke in mladino, uporabili bi ga lahko za označitev različnih kotičkov po knjižnici, za označitev sanitarij, prostora za dojenje in previjanje. Lik bi uporabili kot maskoto, na dogodkih bi pozdravljal uporabnike, hodil na obiske v vrtec ... Medobčinska splošna knjižnica Žalec s svojo mrežo pokriva celotno območje Spodnje Savinjske doline, za katero je značilna pridelava hmelja, najbolj razširjene vrste hmelja so aurora, celeia, bobek in savinjski golding (Oset Luskar idr., 2021). Lik bi bilo smiselno oblikovati v povezavi s tem.

Pomembno je, da je v oblikovanje teme vključena lokalna skupnost (Murphy, 2003), zato bi za oblikovanje lika predlagali likovnega ustvarjalca, ki prihaja iz Spodnje Savinjske doline. Naša ideja je, da bi ustvarili dva lika, ki bi ju poimenovali Aurora in Bobek (Slika 9), po vrstah hmelja, ki se prideluje v Spodnji Savinjski dolini.

⁸ Npr. Knjižnica Domžale (Želva Živa), Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka (Kitek), Osrednja knjižnica Celje (Miško knjižko), Mestna knjižnica Kranj (Modri pes) (Knjižnica Domžale, b. d.; Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka, b. d.; Mestna knjižnica Kranj, 2018; Osrednja knjižnica Celje, b. d.).

Slika 9: Bobek – predlog podobe lika za oddelke za otroke in mladino Medobčinske splošne knjižnice Žalec⁹

Če želimo, da naše storitve in dejavnosti pozna širši krog uporabnikov, jih moramo primerno promovirati. Predšolskim otrokom, ki so vključeni v vrtec, naše storitve in knjižnico predstavimo, ko nas obišejo v knjižnici. Poskrbljeno je tudi za osnovnošolko mladino, ki knjižnico поблиžje spozna skozi projekt Rastem s knjigo. Bolj podrobno jo spoznajo žalski osnovnošolci, za eno šolsko uro pridejo na predstavitev zgodovine Spodnje Savinjske doline skozi domoznansko gradivo, ki ga hrani knjižnica. Občinska knjižnica Žalec za svoje dogodke ustvarja vabila oz. letake, ki jih izobesimo v knjižnici (to se je za sodelujoče v raziskavi izkazalo za najproduktivnejši način obveščanja), če je dogodek namenjen otrokom, pa tudi v vrtcu. Smiselno je razmisliti še o drugih krajih, kamor družine zahajajo, npr. zdravstveni dom, trgovski center. Novljan, Potokar in Slokar (2001) omenjajo osebna vabila otrokom na dogodke, to v neki meri že izpolnjujemo, saj otroke, za katere ocenimo, da bi jih pravljíčna ura zanimala, pri izposoji gradiva osebno nagovorimo in povabimo, da se nam pridružijo, ter njim in njihovim staršem na kratko razložimo, kako pravljíčne ure potekajo. Velik uspeh imajo tudi vabila, ki jih otrokom delimo pri izposojevalnem pultu. Skrbimo, da so estetsko zanimiva in

⁹ Lik je za potrebe naše naloge zasnovala Sabina Škripec (nekdanja občanka Občine Vransko). Upamo, da bo kmalu zaživel tudi v resnici.

otrokom privlačna, da jih želijo vzeti domov. Glede na rezultate raziskave vidimo pomanjkljivost v oglaševanju prek družbenih medijev. Vabila na dogodke objavljamo na Facebook strani Medobčinske splošne knjižnice Žalec in na njenem Instagram profilu, vendar so jih sodelujoči v raziskavi prezrli. Brez dodatne raziskave ne moremo trditi, zakaj je tako, mogoče pa je, da uporabniki sploh ne vedo, da smo prisotni na družbenih omrežjih, čeprav je to zagotovo orodje, ki se ga izplača izkoristiti za promocijo, saj je brezplačno in lahko doseže veliko število uporabnikov. Mogoče je to način, kako bi v knjižnico privabili več mladostnikov oz. jih obveščali o naši dejavnosti, dogodkih.

Dejavnosti in projekti, ki jih vodimo za otroke in mladino, so uspešne in bi morali nadaljevati njihovo izvedbo, vendar opažamo, da imamo skromno ponudbo za mladostnike. Zato smo sodelujočim v raziskavi ponudili dogodek, ki smo ga poimenovali Po znanju diši ... Njihov odziv je bil zgovoren, saj so se vsi strinjali, da bi to bilo zanimivo in bi svojega otroka pripeljali na takšen dogodek. Dogodek bi bil poučne narave, dodali bi ustvarjanje. Vendar je to za zdaj ideja, kajti preden začnemo načrtovati takšno dejavnost, moramo preučiti, kateri starostni skupini otrok bi to ponudili, kdo bi jo izvajal, kakšen strošek bi to pomenilo za knjižnico, kako bi potekala, kdo je naša ciljna skupina, kako bomo vabili k tej dejavnosti. Za začetek je spodbudno védenje, da bi uporabnike to zanimalo, tako da je to nekaj, kar se izplača razvijati. Uporabnikom, ki so sodelovali v anketi, smo ponudili tudi druge dejavnosti (srečanja z otroškimi in mladinskimi literarnimi ustvarjalci, bralni paketi presenečenja, polička »Otroci za otroke«), s katerimi bi knjižnica še bolj dosegala cilje knjižničnih vlog **bralna kultura in bralna pismenost otrok ter bralna kultura in bralna pismenost mladostnikov**. Odziv uporabnikov, ki so sodelovali v anketi, je bil prav tako spodbuden. Za boljše doseganje ciljev teh dveh knjižničnih vlog moramo še naprej postavljati razstave, izpostavljati novosti, zanimivo gradivo, motivirati uporabnike za sodelovanje pri naših projektih, dejavnostih, organizirati bralni klub za mladino (Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, 2018).

V raziskavo smo med možne novosti umestili »Poličko za starše« in glede na odziv menimo, da bi bila na oddelku za otroke in mladino dobrodošla, saj je povsem logično, da predšolske in mlajše otroke v knjižnico spremljajo starši, skrbniki, stari starši. Ko bi otroci samostojno brskali po policah ali se zadržali v kotičku za risanje in barvanje, se igrali, bi tako njihovim spremljevalcem ponudili ustrezno in zanimivo gradivo. Poličko za starše bi oblikovali po vzoru Mestne knjižnice Ljubljana in tako zajeli naslednje tematike: branje, družina, najstniki, nega in

vzgoja, prehrana, prosti čas, spanje, varnost, vrtec in šola, igra (Mestna knjižnica Ljubljana, b. d.).

V raziskavi so sodelujoči izrazili željo po več priporočilnega branja. Dobili smo idejo, da bi takšne sezname vdelali na spletno stran knjižnice, otrokom in mladini bi namenili del spletišča, s svojim zavihkom. Tako bi na enem mestu zbrali različne sezname branja, tudi obveznega iz osnovnih šol z območja Spodnje Savinjske doline, smiselna bi bila povezava do knjižničnega kataloga Cobiss+, uporabniki bi na tem mestu preverili, ali je gradivo na voljo, si ga rezervirali. Zavihek za otroke in mladino na spletni strani knjižnice bi lahko še obogatili. Omenili smo že, da bi vključili lik, ki bi ga ustvarili posebej za obogatitev oddelkov za otroke in mladino naše knjižnične mreže. Po vzoru Mestne knjižnice Kranj, ki svojo maskoto Modri pes dobro izkorišča, bi lahko za naše uporabnike razvili nekaj podobnega (Mestna knjižnica Kranj, 2018). Poleg priporočilnih seznamov in novosti bi objavljali dogodke, ki so namenjeni otrokom, mladini, staršem, jim ponudili uganko, kviz ... Možnosti je veliko in menimo, da je to področje treba raziskati in ustrezno zasnovati spletišče, ki bo otrokom in mladini všeč ter se bodo nanj z veseljem vračali.

Pilotna raziskava, ki smo jo izvedli, je bila poleg pridobivanja mnenj uporabnikov namenjena tudi preizkusu anketnega vprašalnika. Izkazale so se pomanjkljivosti, ki jih pripisujemo želji, da bi čim več sodelujočih na vprašalnik odgovarjalo oz. da bi nanj odgovorili v celoti, saj smo menili, da krajši, kot bo vprašalnik, več uporabnikov bo anketo rešilo. Tako smo vprašanja združevali, niso bila dovolj natančna in ne moremo zagotovo vedeti, ali so vprašani odgovarjali na celotno vprašanje. Raziskavo bomo ponovili (najpozneje pred začetkom načrtovanja selitve Občinske knjižnice Žalec v nove prostore) in pomanjkljivosti vprašalnika odpravili.

Namesto zaključka želimo izpostaviti še pomen knjižničarja, saj ima velik vpliv na delo oddelka za otroke in mladino. Učinkovit in kompetenten knjižničar oddelka za otroke in mladino prepozna potrebe vseh otrok in njihovih družin v lokalnem okolju, oblikuje, izvaja in ocenjuje dejavnosti in projekte za otroke in mladino, pozna in vrednoti otroško in mladinsko literaturo, več je komunikacije z otroki, mladostniki in starši, razume njihove razvojne potrebe ... (IFLA smernice za knjižnice storitve za otroke, stare med 0 in 18 let, 2018) Knjižničar je povezava med uporabniki in knjižnico. V naši raziskavi skoraj tretjina sodelujočih za stvari, ki se dogajajo v knjižnici, izve od knjižničarja. Zato je na nas, zaposlenih, da ustvarimo prijetno in sproščeno atmosfero, poslušamo otroke, se z njimi pogovarjamo, jim pomagamo in damo vedeti, da so pri

Štrajher, T., Oddelek za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec: oblikovanje prostora in storitev po meri uporabnikov

nas vedno dobrodošli ter varni. Še tako velik in nov, sodobno opremljen oddelek za otroke in mladino namreč uporabnikov ne bo zanimal, če jih tam ne bo pričakal usposobljen, ustrežljiv in prijazen knjižničar.

5 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA

- Bošnjak, B. (2006). Mladi potrebujejo knjižnico. V D. Kramberger in M. Logar (ur.), *Splet znanja in domišljije* (str. 79–88). Mariborska knjižnica.
- Dickerson, C. (2012). The Preschool Literacy And You (PLAY) Room. *Children and Libraries: The Journal of the Association for Library Service to Children*, 10(1), 11–15. <https://journals.ala.org/index.php/cal/article/view/88/63>
- Goriška knjižnica Franceta Bevka. (b. d.). *Oddelek za cicibane*. <https://www.gkfb.si/za-uporabnike/oddelki-in-gradivo/oddelek-za-cicibane>
- Hassinger-Das, B., Zosh, J. M., Hansen, N., Talarowski, M., Zmich, K., Michnick Golinkoff, R. in Hirsh-Pasek, K. (2020). Play-and-learn spaces: leveraging library spaces to promote caregiver and child interaction. *Library & Information Science Research*, 42(1), 1–11. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2020.101002>
- Hutinski, A. (2021). Rastem s knjigo. V J. Železnik (ur.), *Brez nje ne gre ...: Medobčinska splošna knjižnica Žalec od osamosvojitve do danes (1991–2021). izdano ob 30-letnici Slovenije* (str. 149). Medobčinska splošna knjižnica Žalec.
- IFLA smernice za knjižnične storitve za otroke, stare med 0 in 18 let.* (2018). IFLA Library Services to Children and Young Adults Section. https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/250/1/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-sl.pdf
- Jerman, V. in Kreže, K. (b. d.). *Povej naprej: »Naša družina bere!«*. Medobčinska splošna knjižnica Žalec. <https://www.zal.sik.si/projekti/povej-naprej-nasa-druzina-bere/>
- Kalan, T. in Južnič, P. (2015). Novejše knjižnične stavbe v Sloveniji. *Knjižnica*, 59(1–2), 145–161.
- Knjižnica Domžale. (b. d.). *Želva Živa*. <https://www.knjiznica-domzale.si/Oddelki/Oddelek-za-otroke-in-mladino/%C5%BDelva-%C5%BDiva>
- Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka. (b. d.). *S Kitkom v svet pravljic*. <https://www.knjiznica-skofjaloka.si/s-kitkom-v-svet-pravljic/>
- Leban, V. (2015). *Mestna knjižnica Kranj*. Mestna knjižnica Kranj.

Štrajher, T., Oddelek za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec: oblikovanje prostora in storitev po meri uporabnikov

Medobčinska splošna knjižnica Žalec. (5. 9. 2019). *Mali poletni kviz 2019*.

<https://www.zal.sik.si/mali-poletni-kviz-2019/>

Mestna knjižnica Izola. (6. 12. 2010). *Pravljicna soba Mestne knjižnice Izola*. Portal Kamra.

<https://www.kamra.si/mm-elementi/pravljicna-soba-mestne-knjiznice-izola/>

Mestna knjižnica Kranj. (2018). *Modri pes*. <https://modripes.si/>

Mestna knjižnica Ljubljana. (b. d.). *Polica za starše*. <https://otroci.mklj.si/za-starse/polica-za-starse>

Mlakar, I. (2003). Vloga knjižnice. V M. Blatnik Mohar (ur.), *Beremo skupaj: priročnik za spodbujanje branja* (str. 84–91). Mladinska knjiga.

Murphy, T. (2007). *Library furnishings: A planing guide*. McFarland & Company.

Novljan, S., Potokar, R., Slokar, R. (2001). *Načrtovanje gradnje in opreme knjižnic*. Narodna in univerzitetna knjižnica.

Oset Luskar, M., Čerenak, A. Radišek, S. Košir, I. J., in Čeh, B. (2021). *Opisna sortna lista za hmelj 2021*. Republika Slovenija, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije.

Osrednja knjižnica Celje. (b. d.). *Miško knjižko se predstavi*. <https://www.knjiznica-celje.si/index.php/misko-knjizko/misko-knjizko-se-predstavi>

Ožir, Š. (20. 12. 2021). Znan je novi lastnik Hotela Žalec. *Novi tednik*.

<https://www.novitednik.si/druzba/25312-po-treh-desetletjih-ponovno-v-roke-lokalne-skupnosti>

Petkovšek Štakul, J. (29. 8. 2022). Žalec: Kaj se dogaja v hotelu, ki ga je odkupila občina. *Finance*. <https://www.finance.si/9003313/Zalec-Kaj-se-dogaja-v-hotelu-ki-ga-je-odkupila-obcina>

Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe. (2003). *Uradni list RS*, št. 73/03, 70/08 in 80/12.

Resman, S. (2011). Knjižnica za družine. V M. Ambrožič in D. Vovk (ur.), *Knjižnica: odprt prostor za dialog in znanje: zbornik referatov* (str. 67–82). Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.

Sannwald, W. W. (2001). *Premišljeno načrtovanje knjižnične zgradbe*. Narodna in univerzitetna knjižnica.

Statistični urad Republike Slovenija. (b. d.). *Občina Žalec*.

<https://www.stat.si/obcine/sl/Municip/Index/205>

Štrajher, T., Oddelek za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec: oblikovanje prostora in storitev po meri uporabnikov

Strateški načrt Medobčinske splošne knjižnice Žalec za obdobje od 2022 do 2027. (2022).

Medobčinska splošna knjižnica Žalec. <https://www.zal.sik.si/o-knjiznici/info-javnega-znacaja/>

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (za obdobje 2018–2028). (2018).

Nacionalni svet za knjižnično dejavnost.

<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/Zakonodaja-ki-ni-na-PISRS/Kulturna-dediscina/2ffbd52377/Strokovna-priporocila-in-standardi-za-splosne-knjiznice.pdf>

Štusej, I. (2021a). Mali Savinjšani beremo. V J. Železnik (ur.), *Brez nje ne gre ...:*

Medobčinska splošna knjižnica Žalec od osamosvojitve do danes (1991–2021). izdano ob 30-letnici Slovenije (str. 63–70). Medobčinska splošna knjižnica Žalec.

Štusej, I. (2021b). Srčika knjižnične dejavnosti: pravljичne ure in ustvarjalnice. V J. Železnik (ur.), *Brez nje ne gre ...: Medobčinska splošna knjižnica Žalec od osamosvojitve do danes (1991–2021). izdano ob 30-letnici Slovenije* (str. 153–161). Medobčinska splošna knjižnica Žalec.

Švab, K. (2020). Razlogi za neuporabo storitev splošnih knjižnic: pilotna študija med starši predšolskih otrok. *Knjižnica*, 64(3–4), 9–28.

Taney, K. B. (2003). *Teen spaces: the step-by-step library makeover.* American Library Association.

Verbič, I. (2021a). Pravljični maraton. V J. Železnik (ur.), *Brez nje ne gre ...: Medobčinska splošna knjižnica Žalec od osamosvojitve do danes (1991–2021). izdano ob 30-letnici Slovenije* (str. 99–102). Medobčinska splošna knjižnica Žalec.

Verbič, I. (2021b). Pravljični nahrbtniki. V J. Železnik (ur.), *Brez nje ne gre ...: Medobčinska splošna knjižnica Žalec od osamosvojitve do danes (1991–2021). izdano ob 30-letnici Slovenije* (str. 162). Medobčinska splošna knjižnica Žalec.

Zwitter, S. in Usenik, S. (2019). Šolska knjižnica kot prostor za razvijanje socialnih veščin. *Knjižnica*, 63(1–2), 227–245.

PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK

Pozdravljeni, sem Tina Štrajher in sem zaposlena v Medobčinski splošni knjižnici Žalec. Vse starše, stare starše, skrbnike, vzgojitelje in druge, ki obiskujete oddelek za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec, vljudno vabim k reševanju ankete o urejenosti in storitvah oddelka za otroke in mladino. Vsa vprašanja v anketi se nanašajo na oddelek za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec. Rezultati ankete bodo uporabljeni v pisni nalogi, ki jo moram narediti za strokovni izpit iz bibliotekarstva. Anketa je anonimna in vam bo vzela pet minut časa. Za odgovore se vam vnaprej zahvaljujem.

Q1 - Pred vami so našteje nekatere storitve in dejavnosti, ki jih v Občinski knjižnici Žalec izvajamo za otroke in mladino. Označite tiste, ki jih poznate.

Možnih je več odgovorov.

- Mali Savinjčani beremo
- Po pravljici diši s poustvarjalnico
- Povej naprej: »Naša družina bere!«
- kotiček na oddelku za otroke in mladino za barvanje in igro
- razstave ob različnih praznikih, dogodkih, obletnicah

Q2 - Če vam je katera izmed storitev oziroma dejavnosti poznana, nam zaupajte, kje ste izvedeli zanjo.

Možnih je več odgovorov.

- v knjižnici (plakat, letak)
- plakat v vrtcu
- po knjižničarjevem priporočilu
- na spletni strani knjižnice
- na Facebook strani knjižnice
- na Instagram profilu knjižnice
- po elektronski pošti
- drugo:

Q3 - Prosimo, podajte svoje strinjanje oziroma nestrinjanje z naslednjimi trditvami.

	Zelo drži.	Drži.	Niti da niti ne.	Ne drži.
Postavitev oziroma razporejenost knjig je primerna in pregledna.	☐	☐	☐	☐
Na oddelku je primeren kotiček za družinsko branje oziroma izbiranje knjig.	☐	☐	☐	☐
Igrače in pobarvanke so na voljo v zadostni meri.	☐	☐	☐	☐
Razstave na oddelku so zanimive in si jih ogledamo.	☐	☐	☐	☐
Pravljичne ure so zanimive, otroci na njih uživajo.	☐	☐	☐	☐
Mali Savinjčani beremo je krasen projekt, ne potrebuje izboljšav.	☐	☐	☐	☐
Povej naprej: »Naša družina bere!« je krasen projekt, ne potrebuje izboljšav.	☐	☐	☐	☐

Štrajher, T., Oddelek za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec: oblikovanje prostora in storitev po meri uporabnikov

Q4 - V Medobčinski splošni knjižnici Žalec razmišljamo o uvedbi novih storitev in dejavnosti na oddelku za otroke in mladino. Prosimo, označite, kako zelo se vam zdi posamezna storitev oziroma dejavnost zanimiva in bi svojega otroka navdušili za sodelovanje ter ga pripeljali v knjižnico.

	Zanimivo	Niti zanimivo niti nezanimivo	Nezanimivo
Po znanju diši ... (razlaga poučnih družboslovnih, naravoslovnih, tehničnih vsebin, ustvarjanje)	☐	☐	☐
Praznična ustvarjalnica (dogodek na temo praznikov, namenjen ustvarjanju, otroci prejmejo izdelke za domov)	☐	☐	☐
kotiček za igranje družabnih iger	☐	☐	☐
večji kotiček za barvanje in risanje	☐	☐	☐
mesečni kviz na temo domoznanstva	☐	☐	☐
bralni paketi presenečenja polička »Otroci za otroke« (knjige, ki jih otroci in mladostniki predlagajo v branje drugim otrokom in mladostnikom)	☐	☐	☐
srečanja z otroškimi in mladinskimi literarnimi ustvarjalci	☐	☐	☐
zavihek na spletni strani, namenjen otrokom in mladini (obveščanje o knjižnih novostih, bralni namigi, zanimivosti ...)	☐	☐	☐
polička za starše (gradivo za starše, zbrano na enem	☐	☐	☐

Štrajher, T., Oddelek za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec: oblikovanje prostora in storitev po meri uporabnikov

mestu, na oddelku za otroke
in mladino, s področja
vzgoje, prehrane, medicine,
šole, vrtca, preživljanja
prostega časa ...)

Q5 - Navedite vsaj eno stvar, ki jo pogrešate oziroma si jo želite na oddelku za otroke in mladino v Občinski knjižnici Žalec (na primer opremo, storitev, dejavnost ...).

Q6 - Za konec vas prosim, da odgovorite še na dve demografski vprašanji.

XSPOL - Spol:

- moški
- ženski

XDS2a4 - Kako bi se opredelili?

- starš
- stari starš
- skrbnik
- vzgojitelj
- drugo: